

ABORDĂRI G.I.S. ÎN ANALIZA EVOLUȚIEI TERITORIAL- ECONOMICE A MUNICIPIULUI REȘIȚA

George - Laurențiu MERCIU

Doctorand, Universitatea din București, Facultatea de Geografie, e-mail:
merciugeorge@yahoo.co.uk

Abstract. Territorial and economic evolution of Reșița city is closely link to industrial activity. This also contributed to shaping its role as urban center as regional pole in the Banat Mountain. Favorability of natural environment (ground and underground resources) competed with historical factors in the emergence and development of an important industrial center since at the beginning of the XIXth century. Industrial activity influenced the development of two well contoured functional areas (residential and industrial). Territorial development stages of the city were closely related to the expansion of plants domains of Reșița that marked still visible differentiations in the urban landscape (colony districts of German influence followed by the modern working-class neighborhoods). The actual urban landscape of Reșița city is a mixt between vernacular architecture and the modern one.

Key words: urban dynamics, industry, mineral resources, colony district, Reșița

1. Introducere

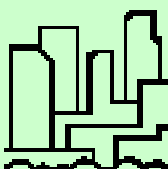
Municipiul Reșița este situat în partea de sud-vest a țării, în județul Caraș-Severin, în regiunea Banatului Montan.

Fig. 1. Așezarea geografică a municipiului Reșița în țară și în cadrul județului

Reșița se învecinează cu localitatea Cîlnic la nord-vest (aparținătoare municipiului Reșița), Clocotici în sud-vest, Doman (aparținător Reșiței), Iabalcea și Carașova în sud, Cuptoare, Secu (localități componente ale municipiului), Văliug în sud-est, Țerova (cartier al Reșiței) și Târnova în nord-est.

Deși cea mai mare parte a orașului s-a dezvoltat pe terasele râului Bârzava, unde altitudinile variază în jurul valorii medii de 200m, o parte din teritoriul administrativ al orașului se suprapune reliefului piemontan și montan, unde înălțimile variază între 300 și 800 m.

Denumirea acordată Reșiței de “cetatea de foc a Banatului” (Zahiu *et al.*, 1971), face trimitere la profilul industrial al orașului și implicit la importanța sa la nivel regional datorită activității industriale.

Reșița este cea mai veche așezare siderurgică de pe teritoriul României.

Analizând evoluția teritorial-economică a municipiului Reșița din perspectivă cauzală, se poate aprecia că așezarea sa într-o arie cu relief complex determinat de prezența spațiului montan cu bogate resurse solice și subsolice, la care se adaugă și favorabilitatea altor factori naturali (potențial hidrografic), au favorizat dezvoltarea unei așezări urbane care și în perioada actuală își menține rolul de pol zonal în sistemul așezărilor din Banatul Montan.

Scopul acestui studiu este de a evidenția rolul industriei în apariția și dezvoltarea orașului Reșița, industria constituindu-se ca un catalizator al urbanizării spațiului reșițean reprezentat anterior de un areal eminent rural limitat ca extensiune spațială.

Evoluția teritorială a municipiului Reșița a fost împărțită în mai multe etape considerate ca reprezentative pentru modificările intervenite în țesutul urban. Aceste schimbări, care au marcat trecerea de la o simplă localitate rurală la cea de oraș polarizator, au fost marcate din punct de vedere cartografic pe baza modelelor G.I.S.

2. Metodologie

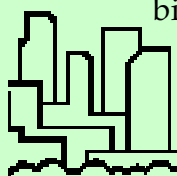
Evoluția municipiului Reșița a fost analizată în două etape distincte: deplasări de teren și activitatea de birou.

Partea de teren a presupus culegerea datelor existente pe teren: aparatura utilizată pentru efectuarea măsurătorilor de teren de tip G.P.S. a fost reprezentată de 2 receptoare G.P.S. – model LEICA care au funcționat în același timp, conectându-se la 4 sateliți comuni, pentru a putea primi informații permanente, fără a exista riscul blocării. Pentru măsurătorile clasice s-a folosit o stație totală LEICA TC307, cu ajutorul căreia s-au efectuat măsurători pentru punctele de detaliu care alcătuiesc obiecte sau care definesc relieful. Au fost măsurate direcții orizontale, distante și unghiuri zenitale pentru fiecare punct cules din teren. Acestea se măsoară față de punctul de orientare și față de fiecare punct radiat. Măsurătorile de la teren au fost însoțite de schița la teren.

Reșița este situată într-o zonă montană, cu un relief frământat, iar pentru a putea reda configurația terenului cu ajutorul curbelor de nivel a fost nevoie de foarte multe puncte de detaliu, practic la fiecare schimbare de pantă.

După culegerea datelor, acestea au fost calculate la birou și raportate pe plan (Autocad, ArcGis Desktop-aplicația ArcMap, GeoMedia). Pe lângă aceste date, s-au folosit materialele cartografice existente în zonă, suprapunându-le rezultatele obținute în teren. Am respectat câteva noțiuni de bază la realizarea acestui proces cum ar fi: scanarea, digitizarea unui plan sau a unei hărți, plan vector, punere în scară, realizarea unui model digital.

Trecerea de la reprezentarea în două dimensiuni la cea în trei dimensiuni face ca imaginea să fie mai apropiată de aspectul real. Pentru municipiul Reșița s-a realizat o navigare în spațiul

tridimensional și o vizualizare corectă a obiectelor. Un model digital al terenului (M.D.T.) reprezintă un termen generic pentru definirea suprafeței topografice a terenului, în format digital, care conține atât informații altimetrice cât și planimetrice ale suprafeței topografice, care ajută la caracterizarea detaliată a topografiei terenului.

Modelele digitale ale terenului constituie o componentă de bază a sistemelor informaționale geografice (G.I.S.) (DeMers, 2000). Atunci când se lucrează în spațiul tridimensional, se pot alege diferite perspective asupra obiectelor create, pentru a facilita definirea și editarea acestora, dar și pentru a le prezenta într-o poziție favorabilă (Benguigui *et al.*, 2008).

3. Evoluția teritorială și economică a municipiului Reșița

3.1. Perioada antică

Deși primele documente care atestă localitatea Reșița datează din secolele XV-XVI, pe baza descoperirilor arheologice s-a putut demonstra de către istorici că prezența umană pe teritoriul reșițean și a celui adiacent orașului este mult mai veche (perioada neoliticului târziu). Prezența umană și continuitatea sa permanentă s-a datorat resurselor bogate subsolice fapt ce a asigurat permanența și dezvoltarea în timp a unor forme superioare de organizare a spațiului geografic. Astfel, cele mai vechi descoperiri arheologice fac referire la elementele de cultură materială descoperite pe teritoriul actualelor localități rurale a căror activitate economică a fost reprezentată din cele mai vechi perioade de industrie extractivă (urme de exploatare minieră romană au fost identificate în jurul Reșiței la Tîlva Țapului, la Bocșa, Ocna

de Fier și Dognecea (Cimponeriu Gh. citat de Zahiu *et al.*, 1971, p. 31).

Aceste elemente justifică dezvoltarea pe care a înregistrat-o activitatea industrială în municipiul Reșița, precum și extensiunea teritorială corelată cu necesitatea de a ține pasul cu cerințele unei dezvoltări continue a uzinelor reșițene.

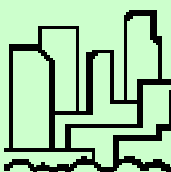
3.2. Etapa feudală și începutul secolului al XVIII

Primele informații despre Reșița ca localitate au fost oferite prima dată în secolul al XV-lea, precizându-se ca făcând parte din comitatul Caraș și având numele de Rășița, stabilindu-se din punct de vedere lingvistic ca fiind o derivație din sârbescul *Recitsa* (Monografia raionului Reșița citat de Bordan și Bogdan, 1963, p. 17).

Evoluția sa în această perioadă este modestă, aflându-se mult timp într-un con de umbră ca urmare a dezvoltării economice a Bocșei, Reșița fiind alipită districtului Bocșa.

Reșița era formată ca așezare înaintea construirii uzinelor în Conscriptia Marsigli de la sfârșitul secolului al XVII-lea și era cunoscută sub denumirea de Reșița Română (Pășărică, 1935, p. 7). Istoricul Csánky Deszö o amintește în secolul al XV-lea când apare sub numele de Rechyoha (Bordan și Bogdan, 1963, p. 43).

Această etapă reprezintă momentul de conturare a Reșiței ca localitate ale cărei mici dimensiuni cu greu o puteau încadra chiar și forme elementare de localitate rurală: era formată din câteva case și purta denumirea de Reșița Română. Scrierile vechi (recensământul austriac) menționează și o altă localitate, Reșița Montană, care era situată în apropierea primului nucleu rural (**Fig. 2**).

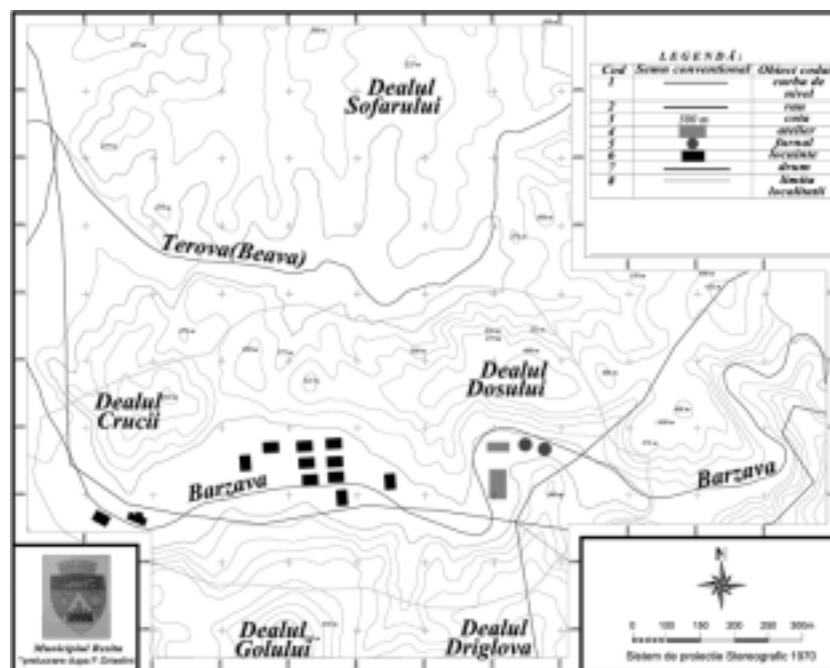

Fig. 2. Primul nucleu al orașului Reșița

Vechea Reșița și localitatea Reșița Montană (Germană) au avut inițial o evoluție separată. Reșița Montană este menționată în 1757 ca fiind formată din circa 30 de familii de români, venite din Oltenia. Primele mențiuni sigure despre Reșița există de abia din a doua jumătate a secolului al XVII-lea, când localitatea apare drept o mică localitate rurală. Aceasta este menționată sub numele de Reszinitza într-un registru de impuneri turcesc - catastif de biruri- din 1673 (Fr. Pesty citat de Bordan și Bogdan, p. 44). Reszinitza era de fapt localitatea rurală Reșița Română.

De remarcat este că în documentul amintit mai sus sunt menționate numai casele care plăteau impozite, dar istoricii precum și alți cercetători (geografi) sunt de părere că Reșița cuprindea mai multe gospodării, iar diferența este explicată prin sustragerea unor familii de la plata impozitelor, evaziunea fiscală fiind larg răspândită (unele persoane se retrăgeau la sălașe, locuri mai ferite de acțiuni militare), fie că noua conducere nu

cunoștea la începutul perioadei de ocupație, situația reală.

Ulterior, Reșița apare menționată la recensămintele din 1734 și 1765 în plasa Carașova (Perianu, 1996, p. 33).

Până la construirea uzinelor, localitatea Reșița avea profil economic dominant agro-pastoral.

3.3. Etapa cuprinsă între secolul XVIII și prima parte a secolului al XIX-lea

Decizia de construire a uzinelor la Reșița după decăderea economică a Bocșei care nu mai făcea față cerințelor de producție impuse de Curtea de la Viena (epuizarea fondului forestier, lipsa unei cantități suficiente de apă care să asigure necesarul uzinelor), va marca o evoluție economică și spațială a teritoriului reșițean.

S-a propus ca în locul extinderii uzinelor de la Bocșa să se construiască o nouă uzină la Reșița unde exista un potențial hidroenergetic bogat și suprafețe întinse

cu vegetație lemnoasă. Lucrările încep la 1769 când se construiesc două cuptoare de var și o cărămidărie, iar în 1771 erau funcționale 2 furnale, 4 ateliere de forje (inclusiv cuptoare de încălzire), două șoproane pentru minereuri și un canal de aprovizionare a furnalelor cu apă (Păsărică, p. 9, 1935, Molin, 1925, p. 7).

Fig. 3a, b Trecut și prezent industrial reșițean

Tot atunci a fost terminat și canalul deschis, lung de 6203 m², pentru a aduce apă din Bârzava necesară funcționării furnalelor (Păsărică, 1935, p. 10).

Spre deosebire de aceasta, vechea localitate Reșița Română, menționată documentar cu trei secole înainte de construcția uzinelor, era condusă de un cnez sătesc dependent de serviciul districtual Vârșeț și apoi de comitatul Caraș. Reșița Montană, proprietate a uzinelor, era condusă de un administrator și un consiliu numit de conducerea uzinelor, dependent de Oficiul minier Bocșa, iar în 1776 de Direcția minieră Oravița.

În 1816 pentru a putea face față comenzilor s-a ridicat un al treilea furnal și 2 șoproane, unul pentru cărbuni și unul pentru minereuri (Păsărică, 1935, p. 12).

Deși inițial localitatea Reșița Montană era implicată activ în activitățile uzinei, cu timpul a fost nevoie și de forța de muncă din localitatea vecină (Reșița Română) pentru asigurarea aprovizionării cu materie primă, căraușia, lucrul la lemn (de foc, pentru construcție și arderea lui

pentru cărbune). Mulți locuitori intră ca muncitori la uzină, sezonieri sau definitiv.

Începând din 1840 uzinele Reșița au cunoscut mărirea capacității de producție (Păsărică, p. 14).

Datorită extinderii uzinelor a fost necesară o mai mare cantitate de cărbuni care a fost asigurată din resursele minei Doman care până în acea perioadă fusese neglijată și închiriată la particulari (Zahiu *et al.*, 1971).

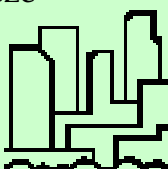
În această etapă de evoluție se remarcă la nivelul teritoriului reșițean dezvoltarea spațiului construit în strânsă legătură cu extensiunea uzinelor (se observă dezvoltarea zonei rezidențiale în jurul terenurilor uzinelor reșițe pe care îl înconjoară sub forma unui fagure) - Fig. 4.

3.4. Etapa cuprinsă între a doua parte a secolului XIX și prima parte a secolului al XX-lea

Această perioadă se caracterizează din punct de vedere economic printr-un proces continuu de extindere și modernizare a uzinelor reșițene

Din cauza dificultăților economice impuse de modernizarea și extinderea uzinelor, Curtea de la Viena decide vânzarea regiunii miniere bănățene, împreună cu toate domeniile montanistice, între care și uzinele reșițene cu terenurile și pădurile ce formau domeniul uzinei STEG-ului (Societatea cezaro-crăiască privilegiată austriacă, din 1882: austro-ungară, a căilor ferate de stat") (Perianu, 1996, p. 49).

Disponând de mari resurse bănești STEG a început să extindă și să modernizeze

uzinele. A fost construit încă un furnal înalt, s-a produs fabricarea oțelului Bessemer, clasându-se în acest fel printre primele uzine din Europa care au folosit acest procedeu, iar apoi fabricarea oțelului Martin. Au fost construite o fabrică de mașini, o cazangerie, ateliere de forje, poduri, bandaje și roți montate pentru materialul rulant al căilor ferate, o turnătorie de oțel, o fabrică de cocs cu 60 de cuptoare, o fabrică de brichete, o fabrică de cărămidă, o instalație pentru aglomerarea minereurilor, o spălătorie de cărbuni, o instalație de spart piatră (Perianu, 1996, p. 52).

În această perioadă în cadrul uzinelor reșițene se construiesc o serie de poduri de cale ferată și alte poduri de oțel în Austria, Ungaria, Serbia, Bosnia, România, ca de exemplu podurile de peste Dunăre la Novi Sad și Ujpest, ca și podul de peste Tisa la Szegedin, construit după planurile inginerului francez Gustave Eiffel la șapte ani înainte de ridicarea Turnului Eiffel. În domeniul construirii căilor ferate, uzinele reșițene sunt primele în Austro-Ungaria și Europa de sud-est (Perianu, 1996).

Creșterea deosebită pe care au înregistrat-o transporturile feroviare în a doua jumătate a secolului al XIX-lea a ridicat, printre altele și problema construirii unor poduri metalice durabile, capabile să asigure un trafic de mărfuri în mari cantități.

În această perioadă se dezvoltă din punct de vedere urbanistic vechile cartiere de muncitori formate din case de colonie de influență germană (Cartierul "Rândurile", "Stavila") (Fig 5a, b).

Aceste cartiere prezintă o serie de caracteristici proprii care le

particularizează chiar și în peisajul actual al orașului.

Fig. 5a, b. Case cu influențe arhitecturale germane

Casele sunt aliniate la stradă, situate la distanțe apropiate unele de altele, de unde și denumirea de case "lipite" (Fig. 6a, b).

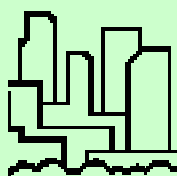
Fig. 6. a, b Case de colonie - cartierul „Rândurile”

Modul de distribuție a caselor (în lungul unor aliniamente paralele) justifică și toponimul "Rândurile".

Din punct de vedere arhitectural și etnografic acestea se încadrează în tipul de "case de colonie" (Merciu, 2010, p. 34).

În etapa actuală, vechile colonii au o valoare simbolică deoarece fac trimitere la perioada de început a activității extractive, fiind o mărturie vie a culturii miniere locale (Merciu, 2010, p. 34).

Casele de colonie din ansamblul urban Rândurile au fost clasate ca monumente istorice. De obicei, monumentele istorice conferă un caracter de individualizare a orașelor și, în marea majoritate a cazurilor, devin emblema acestora (Covatariu și Diaconu, 2011).

Vechimea cartierelor de colonie de influență germană din punct de vedere sociologic conferă locuitorilor acestora sentimentul de apartenență a locului de viață. Astfel, există o serie de reprezentări colective rezultate și din apartenența la un grup social de muncă, căreia i se adaugă un sentiment de valorizare rezultat în urma locuirii într-un cartier cu valențe istorice (Guérin-Pace, 2006).

Zona industrială, un alt element, pe care factorul economic l-a impus în peisajul urban reșițean se „evidențiază” prin elementele de infrastructură reperabilă facil datorită construcțiilor și utilajelor industriale (furnal, hale industriale, haldă de zgură) - Fig. 7.

Zona industrială cunoaște o extensiune apreciabilă la nivelul orașului chiar și în perioada actuală când activitatea industrială are o pondere a producției mai redusă.

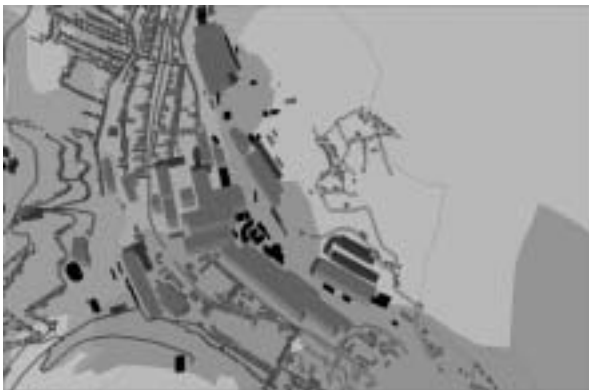

Fig. 7. Detaliu al zonei industriale aflată în alternanță cu zona rezidențială

3.4. Etapa a doua jumătate a secolului XX

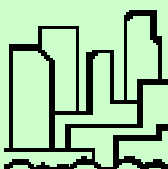
Acțiunile uzinelor au rămas și în această perioadă mai mult de jumătate subordonate capitalul străin (“Compagnie Européene de Participations Industrielles” din Monaco - CEPI cu 330.000 acțiuni, “Ceskoslovenska Zbrojovka” cu 160.000, “Société continentale de Gestion

Monaco” - circa 40.000). Ulterior, odată cu precipitarea evenimentelor politice din Europa (invadarea Cehoslovaciei de către Germania) s-a schimbat ponderea societăților străine care dețineau acțiuni la Uzinele și Domeniile Reșița (U.D.R.) prin prelaurea părții cehoslovace de către concernul metalurgic “Herman Goering Werke” (H.G.W.) din Germania (Zahiu *et al.*, p. 60). Ulterior, concernul german a realizat și alte preluări de acțiuni fapt ce a determinat creșterea ponderii sale în gestionarea capitalului societății UDR, având totodată dreptul de a stabili și un număr mai mare de membrii în consiliul de administrație al UDR, format la sfârșitul anului 1941 format predominant din germani (opt membri) și un roman (Perianu, 1996, p. 62).

Legat de dezvoltarea economică a societății UDR, care lucra la capacitate maximă, utiliza în această perioadă pe lângă resursele de cărbune din localitățile învecinate (Anina, Doman, Secu) și pe cele din alte bazine huilifere (bazinul Petroșani: respectiv minele Lupeni, Petroșani), Cozla.

Lărgirea capacității de producție a fost o caracteristică a mai multor sectoare ale uzinelor. Vechea fabrică de mașini a fost dotată cu mașini unelte de gabarit mare, s-a deschis o fabrică de mașini electrice, o fabrică de locomotivă terminată în 1923 și o secție de sculărie în 1936 (Păsărică, 1935). Fabrica era dotată cu 142 de mașini și instalații. Deși fabrica avea o capacitate de producție de 80-100 de locomotive anual, totuși nu a funcționat la întreaga ei capacitate. Cele mai multe locomotive au fost fabricate în 1936, când fabrica a furnizat CFR-ului 32 de locomotive noi.

După primul război mondial uzinele Reșița au efectuat principalele construcții de poduri din România: podul de la

Borcea, podul peste Argeș lângă Pitești, podul peste Lotru, peste Prahova la Comarnic, poduri de peste Dragoștina, Jijia și Bahlui, podul de la Băbeni lângă Râmnicu Vâlcea și alte poduri peste Olt, Mureș, Someș.

Cunoscând o permanentă dezvoltare, uzinele Reșița ajunseseră să dețină o poziție monopolistă în cadrul industriei siderurgice și a metalurgiei prelucrătoare din România. În 1939 UDR dădeau: 100% din producția internă de cocs pentru furnale înalte, 75% din producția de fontă, 80% din producția de oțel, 70% din producția de fier comercial, 50% din producția de locomotive pentru CFR, 100% din producția de șine, bandaje, osii, roți de locomotive și vagoane (Zahiu *et al.*, 1971, p. 69).

Dezvoltarea economică a orașului a favorizat și extensiunea spațială. Se remarcă în această perioadă de evoluție apariția unor instituții publice care marchează consolidarea statului român (tribunalul) sau construirea elementelor de infrastructură generală (drumuri și poduri) și turistică (unități de primire turistică - hoteluri) - Fig. 7.

3.5. Etapa cuprinsă între perioada regimului comunist și perioada actuală

Este perioada care marchează o serie de schimbări la nivelul centrului urban analizat. Are loc o extensiune deosebită a zonei rezidențiale, precum și conturarea unei noi zone funcționale, cea a dotărilor socio-culturale.

Deși producția locuințelor de serie începuse timid înaintea primului război mondial, amplificată în perioada interbelică, a atins cote maxime abia în anii '40-'50, când statul a preluat integral responsabilitatea cazării populației urbane (Derer, 2010?2011 p. 85-86). Al

doilea "boom" al construcției ansamblurilor de locuințe colective va atinge cota maximă în cincinalul 1966-1970 (Derer, p. 86). În concepția autorului mai sus citat explicația oferită pentru extinderea deosebită pe care au cunoscut-o cartierele muncitorești după anii '50 este pusă pe seama intensificării procesului de urbanizare a țării.

Deși acțiunea de construire a cartierelor muncitorești devenise o prioritate pentru stat din dorința de a asigura necesarul de locuințe, totuși procesul construirii acestora a fost lent, observându-se în cadrul cartierelor construite înainte de anii 50 că blocurile de locuințe nu depășeau P+4 (Fig. 8, 9), spre deosebire de perioada anilor '60 când predomină blocuri cu P+10 (Fig. 10).

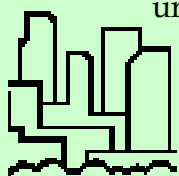

Fig. 8. Succesiunea tipurilor variate de blocuri construite în perioada cuprinsă între anii '40-'60

Fig. 10. Cartierul Lunca Bârzavei (Micro 4)

În anii '60 s-a dezvoltat cartierul Lunca Pomostului, iar spre sfârșitul acestora se formează și cartierul Moroasa I. Cele două cartiere au marcat și deschiderea în 1963 a actualei artere centrale de circulație a orașului, chiar dacă aspectul ei în zona centrală avea să se finalizeze

doar la sfârșitul acestei perioade, când s-a terminat (într-o primă fază actualul centru civic). Tot în perioada 1963-1964 a început construirea noului cartier al Reșiței, denumit oficial Lunca Bârzavei, în paralel purtând și denumirea oferită de un vechi toponim local cu circulație anterioară mai redusă de Găvondari sau Govândari (Fig. 10).

Specifice pentru spațiul urban reșițean sunt microraiioanele care reprezintă un concept mai larg al clădirii de locuit completată cu diferite instituții socio-culturale, spații comerciale. Microraiionul reprezintă o subunitate a unei structuri urbaniste mai ample (cartier) care depășește statutul pur rezidențial și în cadrul căreia se stabilesc multiple relații între spațiu ca suport geografic pentru clădirile de locuit și infrastructura socio-culturală. Un exemplu în acest sens este și Cartierul reșițean Govândari sau "Lunca Bârzavei" constituit din 4 microraiioane.

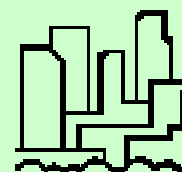
Din punct de vedere arhitectural, "stilul comunist" este larg întâlnit în noile cartiere ale orașului, reperabil prin maniera de construcție a blocurilor care au structuri identice fără a cunoaște o serie de ornamentații de ordin estetic. Stilul arhitectural raționalist caracteristic orașelor industrializate este caracterizat ca având un „aspect [...] insuficient diferențiat, rezultat din repetarea fără discernământ a acelorași tipuri de clădiri [...] dispuse în teren în cvartale și microraiioane după aceleași trame geometrice rigide, adesea arbitrare a dat naștere la aspecte de o asemănare și monotonie obositoare" (Ionescu citat de Bubulete, 2010, p. 97).

Importanța acestui fapt constă în aceea că, reprezentând la acea dată singura posibilitate de extindere spațială a Reșiței,

s-a ajuns ca aproape 60% din populație să locuiască aici și aceasta într-un interval mai scurt de 25 de ani (Perianu, 1996, p. 134). Pentru industria Reșiței, construirea noului cartier și mai ales dezvoltarea rapidă a acestuia au avut de asemenea, importanța lor, deoarece ideea de a echilibra distribuția zonelor rezidențiale și industriale, ca și posibilitatea cronică de a soluționa transportul în comun, au determinat unele soluții și opțiuni, nu întotdeauna fericite. Acestea au fost adoptate în condițiile în care nu a existat până în anii '70 nici un fel de concepție coerentă de urbanism cu privire la dezvoltarea orașului. În consecință, dezvoltările spațiale ulterioare ale construcției de mașini s-au făcut în afara vechilor incinte de pe platformele Reșița și Mociur, iar aceasta a transformat Uzina de Construcții de Mașini Reșița în unica de acest fel din țară.

Zona dotărilor socio-culturale prezintă particularitatea de a avea înscrise în limitele sale elemente legate de cultura industrială (o parte dintre acestea fiind clasate ca monumente istorice) alături de clădiri care prezintă o anumită estetică sau care au funcție culturală (teatru, muzee, biblioteci).

Evoluția continuă a orașului este reflectată și prin prisma analizei creșterii în suprafață a acestuia: dacă în anul 1968 Reșița ocupa o suprafață de 20 km² din care 9,5 km² orașul propriu-zis, în prezent suprafața intravilanului s-a mărit la 13,7 km² pe de o parte datorită alipirii la structura sa administrativă a localităților componente (Câlnic, Țerova, Secu, Cuptoare, Valea Domanului și satul aparținător Moniom), iar pe de altă parte datorită extensiunii zonei rezidențiale în ultimii ani ai perioadei de construire a ansamblului de locuințe colective.

4. Discuții

Raportul dintre industrializare și organizarea spațiului urban se observă în peisaj prin modificarea fundamentală a structurii interne a orașelor ca urmare a localizării industriei. Pentru orașul Reșița se remarcă în etapa actuală de evoluție localizarea zonei industriale în alternanță cu zona rezidențială (Ianoș și Iacob, 1985), această dispunere succesiv-alternantă datorându-se, pe o parte, evoluției istorico-teritoriale a orașului, iar pe de altă parte, a fost impusă de condițiile obiective pe care le oferă cadrul natural (extensiunea redusă pe lățime a orașului ca urmare a delimitării sale de o zonă piemontană înaltă și o zonă montană joasă, precum și dezvoltarea orașului în lungul Bârzavei care a conferit acestuia o oarecare dezvoltare lineară). Reșița s-a dezvoltat în jurul primului nucleu industrial, astfel încât acesta a fost indus ca o „enclavă” în interiorul zonei rezidențiale (Merciu, 2012).

Concluzii

Analiza din perspectivă istorico-evolutivă și economică indică faptul că cele mai profunde schimbări în procesul umanizării Reșiței au fost generate în etapele succesive de dezvoltare și extindere a uzinelor. Industrializarea a avut un impact de lungă durată asupra dezvoltării spațiale și economice a municipiului Reșița. Prezența celor două tipuri de cartiere muncitorești (cel construit în perioada de ocupație habsburgică și cel suprapus perioadei comuniste) reflectă într-un mod sintetic evoluția teritorială și din punct de vedere arhitectural a municipiului Reșița.

În cadrul orașului se observă intercalarea zonei industriale cu zona rezidențială, element des întâlnit în cazul orașelor industriale din țara noastră. Industria a reprezentat elementul catalizator al evoluției teritorial-economice a

municipiului Reșița, contribuind la definitivarea configurației actuale a orașului, mai ales a zonelor funcționale rezidențială și industrială.

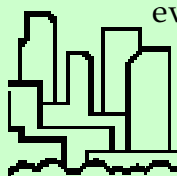
Folosirea programelor de tip G.I.S. oferă rezultate foarte bune în reprezentarea cât mai aproape de realitate a spațiului construit și natural, în obținerea proiecțiilor modelelor tridimensionale (3D), stiluri de vizualizare, alegerea surselor de lumină, randarea, draparea, vizualizarea reprezentărilor tridimensionale, personalizarea hărților.

Mulțumiri

Acest articol a fost realizat cu sprijinul proiectului strategic POSDRU 107/1.5/S/80765: „Exelență și interdisciplinaritate în studii doctorale pentru o societate informațională”, cofinanțat de Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

BIBLIOGRAFIE

- Bordan S., Bogdan G. C. - Coord. (1971), *200 ani de construcții de mașini la Reșița 1771-1971*, vol. 1, Întreprinderea Poligrafică Cluj
- Benguigui L., Czamanski D., Roth R. (2008), *Modeling cities in 3D: a cellular automaton approach* Environment and Planning B: Planning and Design **35(3)**: 413 – 430.
- Bubulete D. (2010/2011), *Urbanismul socialist al anilor 1944-1969*, Urbanismul **7-8**: 92-97.
- Covataru D., Diaconu A. C. (2011), *Conservarea și restaurarea monumentelor istorice: unele obiective și principii (probleme ingineresti la monumente)*, Urbanism, Arhitectură și Construcții **2(3)**: 41-44.
- DeMers M. (2000), *Fundamentals of geographic Informations Systems*, John Wiley&Sons, New York, 498 p.
- Derer P. (2010/2011), *De la coloniile muncitorești la marile ansambluri. 100 de ani de locuire socială*, Urbanismul, **7-8**: 83-89, extras din Derer P. (coord.), *Capitolul 2. Locuința orășenească în România. Elemente și rezolvări speciale*, în: *Locuirea urbană, Schiță pentru o abordare evolutivă*, pag. 111-160, Editura Tehnică, 1985.

- Guérin-Pace F. (2006), *Le quartier entre appartenance et attachement: une échelle identitaire?* În Authier J.-Y., Bacqué M.-H., Guérin-Pace F., (coord.), *Le quartier. Enjeux scientifiques, actions politique et pratiques sociales*, édition La Découverte, Paris, 293 p.
- Ianoș I., Iacob G. (1985), *Evoluția și diversificarea activităților industriale din municipiul Reșița*, *Lucrările Seminarului Geografic "Dimitrie Cantemir"* 6:191-196.
- Merciu F.-C. (2010), *Modelarea spațio-configurativă sub influența activității miniere a așezărilor urbane din Depresiunea Petroșani*, *Geografal* 2(3): 33-38.

- Merciu G. L. (2012), *Modele 3D ale spațiului construit din municipiul Reșița prin tehnici CAD și G.I.S.*, *Urbanism. Arhitectură. Construcții* 3(1): 33-36.
- Molin G. (1925), *Monografia orașului, uzinelor și domeniilor Reșița*, Tipografia Scrisul Românesc, Craiova.
- Păsărică I. (1935), *Monografia uzinelor de fier și domeniilor din Reșița și frumusețea naturală a împrejurimilor*, *Monitorul Oficial și Impremeriile Statului*, ediția II, București.
- Perianu D. G. (1996), *Istoria Uzinelor din Reșița 1771-1996*, Editura Timpul, Reșița.
- Zahiu I., Mareș D., Cocărlă T. (1971), *Reșița - istorie și contemporaneitate*, Întreprinderea Poligrafică "Banat", Timișoara.

Primit: 26 februarie 2012 • Acceptat în forma finală: 9 martie 2012

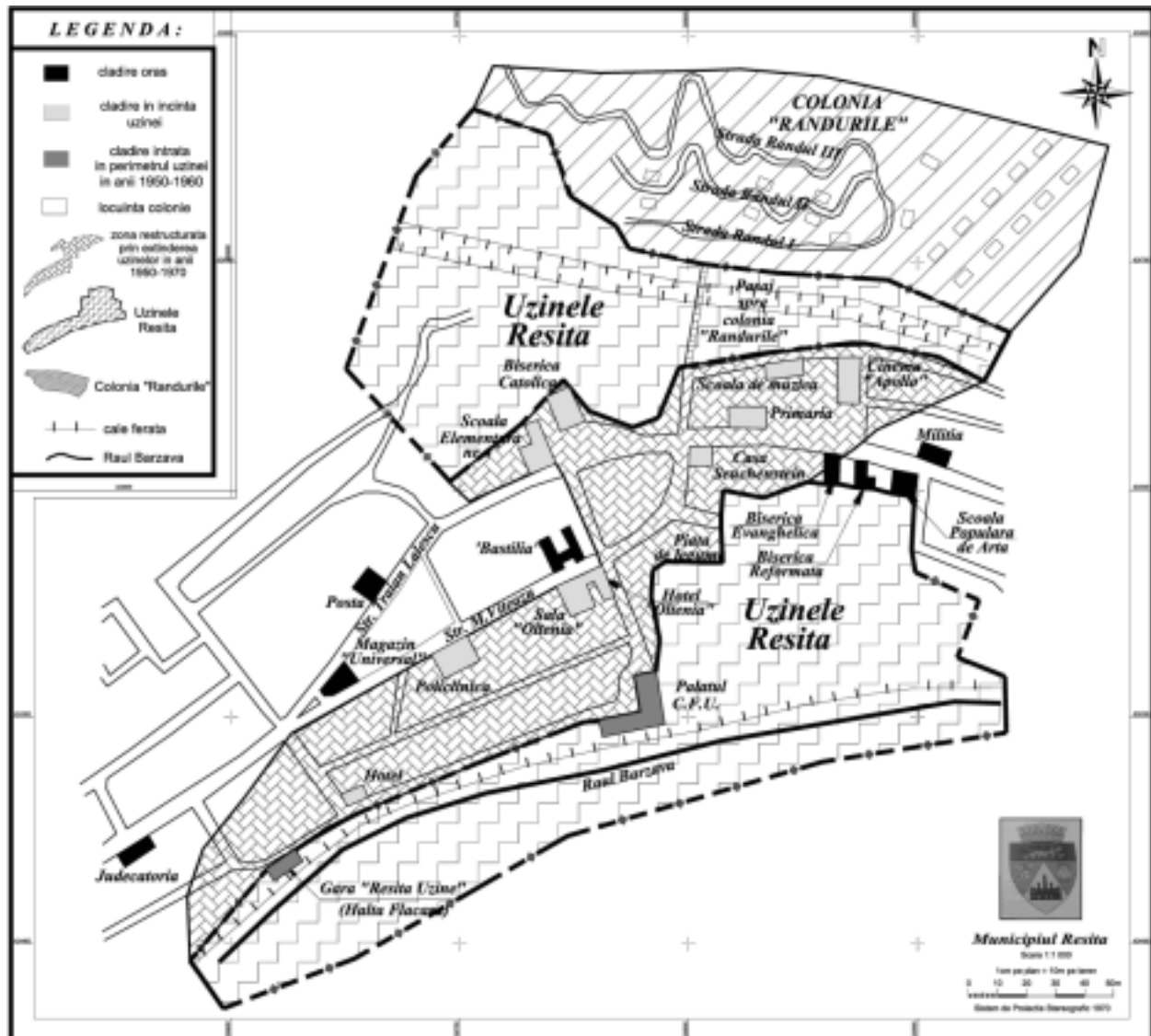
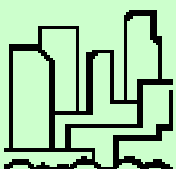

Fig. 9. Extensiunea teritorială a municipiului Reșița la nivelul anului 1950

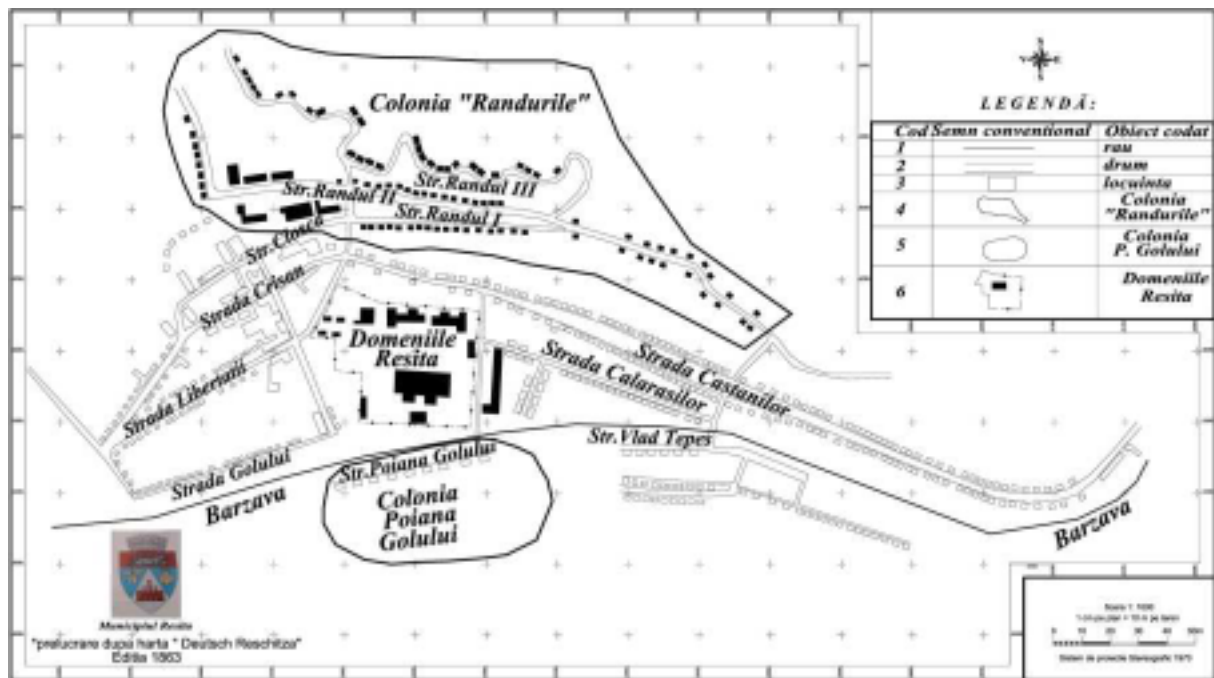

Fig. 4. Extensiunea teritorială a municipiului Resița la începutul secolului al XIX - lea